

In Utrecht zou het keurkorps van de vaderlandse journalistiek worden gevormd, maar al gauw raakte de school in pre-revolutionaire wateren.

Onderzoek naar de eerste lichting: 'Je kreeg het gevoel dat je niet geslaagd zou zijn, als je geen hoofdredacteur van de Volkskrant werd.' Maar het werd de Rijn en Gouwe.

CHRISJE & KEES BRANTS

Is er iets mooiers dan de journalistiek? Altijd met je neus vooraan, interviews met bekende Nederlanders of misschien wel de groten der aarde, buitenlandse reizen, je naam in de krant of je snuffert op de buis? Natuurlijk, er is ook het beeld van de inktkoelie, de pennelikker die brandjes moet verslaan, de Haagse hoernalist, uren kleumend op het Binnenhof en wachtend op de minister-president die toch niets zal zeggen. Maar het idee van afwisselend werk, spanning en sensatie, en onregelmatige werktijden waarin cafébezoek voor de vastigheid zorgt, kortom de romantiek van de razende reporter, heeft toch de overhand.

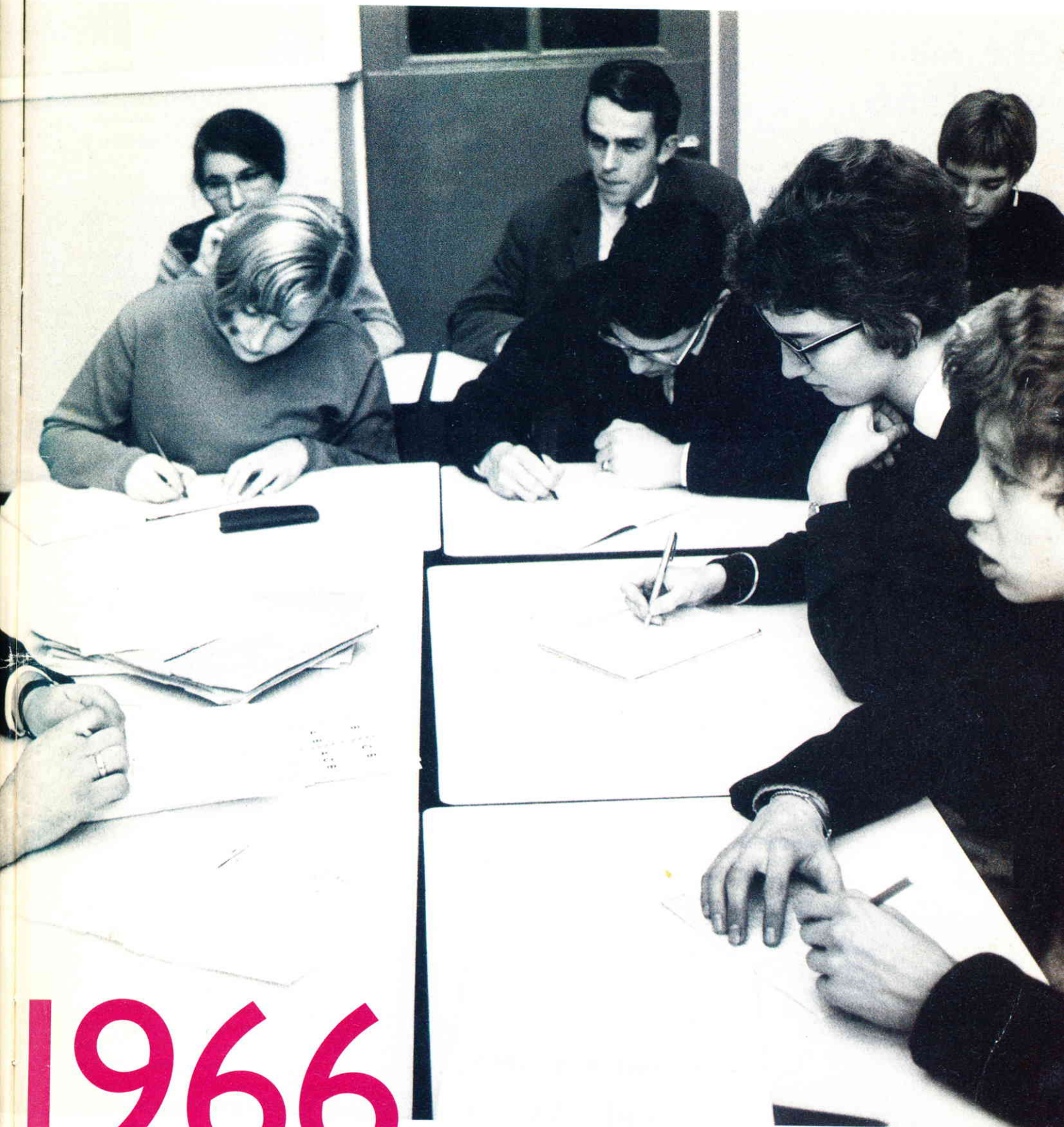
De journalistiek, een beroep met duidelijke aantrekkingskracht en status (in het weekblad *Intermediair* ondertekenen werkloze academici hun artikelen graag met 'free-lance journalist'). Vijfentwintig jaar geleden was die aantrekkingskracht er ook wel, maar de status liet te wensen over. In een beroepenladder plaatste de Nederlandse bevolking de journalist op de 21ste plaats, net boven de technisch tekenaar, maar ruim onder de pastoor, de onderwijzer en zelfs de leraar van wat toen de ambachtsschool heette.

Dat de maatschappelijke status gering was wisten de ruim 250 kandidaten die in 1966 het toelatingsexamen voor de School voor de Journalistiek te Utrecht deden, vermoedelijk niet. Het kon ze waarschijnlijk ook niets schelen. Maar in de beroepspraktijk waren bezorgdheid over het kwaliteitsniveau (zelfs verloedering) en het publieke image van de journalistiek de voornaamste redenen geweest om deze dagopleiding (de eerste op het vasteland) te starten.

Al sinds de oorlog werd in de dagbladwereld gediscussieerd over een beroepsop-

De klas van

1966

De eerste lichting hangt braaf aan de lippen van docent massacommunicatie Hans Niemantsverdriet (links). Ijverig meeschrijvend achter de tafel onder anderen Noortje van Oostveen (linksachter).

De klas van 1966

leiding, maar men kon het niet eens worden over de vraag hoe die er dan wel uit moest zien. De oprichter van de school in Utrecht, de Stichting Journalistieke Vakopleiding, had evenmin uitgesproken inhoudelijke ideeën. De uiteindelijke driejarige opleiding was, zoals zoveel, een compromis van de verzuiling.

Nadat jarenlang, zelfs toen het besluit een opleiding te starten al was genomen, tot in de Tweede Kamer was geruzied over de vraag of er één school dan wel drie verzuilde scholen moesten komen, werd gekozen voor een 'vleugelschool': een formule waarbij de zuilen in het curatorium van één opleiding evenredig vertegenwoordigd zouden zijn, en levensbeschouwing zijdelings een rol zou spelen in het vakkenpakket. Voorop stond in ieder geval dat de journalistiek er beter, maar de zuilen er niet slechter van moesten worden. Het produkt van de school moest vakbekwaam en niet al te kritisch zijn.

Het eerste toelatingsexamen bestond uit verschillende onderdelen: een *multiple choice*-toets over actualiteiten en algemene ontwikkeling (tot op de dag van vandaag herinneren de meesten zich de vraag: is Trang Qui een oud Chinees schaakspel of een Vietnamese monnik die zichzelf in brand heeft gestoken?), een kunstrecensie, het verslag van een persconferentie en een ingewikkeld pakket informatie over een bestemmingsplan, waaruit een verhaal moest worden gebrouwen. Uiteindelijk werden van de 250 kandidaten 86 journalisten in spe tot de opleiding toegelaten.

Al kwam de Delftse Courant in 1967 na een rondleiding tot de conclusie dat de nieuwe school 'de ideale opleiding' was, zij ging van start zonder echt leerplan en een breed, zij het niet altijd even samenhangend, vakkenpakket: er zou aan geestelijk-culturele vorming worden gedaan (met — uiteraard — de mogelijkheid onderwijs vanuit verschillende levensbeschouwelijke hoek te volgen), aan massacommunicatie, journalistieke vaardigheid, maatschappijvakken, de talen en zelfs lichamelijke opvoeding. Het laatste vak stierf al gauw een zachte dood bij gebrek aan belangstelling. Dat het een vakopleiding was kwam vooral tot uitdrukking in de twee praktijkstages.

Het geheel was sterk gericht op de dagbladjournalistiek. Zo moest men leren loden regels ondersteboven te lezen (in de nadagen van het 'hete zetten' van onmisbaar belang op de zetterij, verzekerde de docent journalistieke vaardigheid), opmaak te beoefenen aan de hand van een cicero-lat, plaatselijke notabelen te interviewen. Het schrijven van behoorlijk Nederlands — niet al te ingewikkelde zinnen en geen spelfouten — stond eveneens hoog in het vaandel. De eerste stages vonden uitsluitend plaats bij de schrijven-de pers. „Misschien kunnen in het derde jaar radio en TV worden ingebouwd,” aldus de directeur in wording, Maarten Schneider, begin 1966 in het Vrije Volk.

Terugkijkend is de eerste lichting het vrijwel unaniem eens over de waarde van een breed vakkenpakket. Jan Tromp, nu parlementair redacteur bij de Volkskrant, typeert het weliswaar badinerend als een 'veredelde LOI-cursus', maar hij geeft ook volmondig toe dat het een zeer behoorlijke algemene ontwikkeling opleverde. Maar het vak zelf, zegt vrijwel iedereen, moet je in de praktijk leren en de meesten zijn dan ook zeer te spreken over de stages. Behalve dan columnist Max Pam: „Ik heb er absoluut niks geleerd. Het heeft me alleen een mentaliteit bijgebracht, een vrijheidsdrang; als je een lakei bent moet je niet in de journalistiek gaan.”

In zekere zin heeft hij daarmee bijna helemaal voldaan aan het

doel dat Maarten Schneider voor ogen stond, want wat de leerlingen in ieder geval moest worden bijgebracht was 'doorzettingsvermogen en een zeer grote beweeglijkheid van geest', maar ook, en misschien vooral 'gevoel voor stijl'. En inderdaad, het bezoek aan de rechtbank tijdens het eerste jaar was minstens evenzeer bedoeld om aankomende rechtbankverslaggevers te leren hoe zich te gedragen (buigen naar het portret van de Koningin en vooral niet te laat komen), als om hun het schrijven van een behoorlijk rechtbankverslag bij te brengen.

Niet dat die eerste generatie zich al te zeer misdroeg. De meeste meisjes gingen nog netjes in rok, de jongens in stropdas en colbert. Wel ontbrak er het een en ander aan de intellectuele nieuwsgierigheid. Zo moest directeur Schneider tot zijn ongenoegen constateren dat vele dagbladen in de bibliotheek ongelezen bleven. Maar de blauwe papieren rijksdaalders die hij ter controle verstopte in de wikkelaar van Het Financieel Dagblad, werden wel degelijk gevonden. Erik van der Meer, die bij het FD stage moest lopen (en er nog altijd zit) vroeg zich af wat voor krant dat eigenlijk was en werd er slapend rijk van.

Dat eerste jaar was men in meerderheid vooral naar buiten toe keurig; vrijgevochten in het persoonlijke leven misschien, althans voor die tijd tamelijk promiscue, maar toch met gevoel voor wat wel en niet hoorde. Links was men ook niet echt, blijkens een enquête uit 1967 in het schoolblad *Grrrom*: 32 procent zei PVDA te zullen stemmen, 31 procent VVD, 17 procent PSP en 14 procent D66.

Maar de dagen van de verzuiling en de keurigheid waren geteld. Toen de school werd geopend sprak minister I.A. Diepenhorst de hoop uit dat de toekomstige journalisten 'onwaardige' publikaties over het koninklijk huis achterwege zouden laten. Even leek het daarop, want bij de geboorte van prins Willem Alexander in april 1967 was de eerste lichting op werkbezoek in Londen en werd het nieuws zowaar met vreugde en een spontaan Wilhelmus in de *underground* begroet. Maar nog geen jaar later had de school haar eerste heuse rel, die uitgerekend een lid van het koninklijk huis betraf.

Toen prins Claus de school bezocht was Frits van der Poel, zojuist door de KRO op non-actief gesteld omdat hij gekscherend zou hebben gesuggereerd dat prinses Christina in Canada een abortus onderging, ook aanwezig, want immers gastdocent. De RVD deed verwoede pogingen de prins en Van der Poel uit elkaar te houden; de redactie van het schoolblad daarentegen was uit op een ontmoeting en een 'historische foto'. De directie trachtte Van der Poel te weren uit de kamer waar de drankjes werden geserveerd door de in witte schortjes gestoken Marjolijn Uitzinger en Noortje van Oostveen.

Veel had het incident niet om het lijf, maar de opstelling van de directie en van een docent, die eerst met de grap meedeed en zich vervolgens ijlings opstelde aan de kant van het Gezag, was aanleiding tot een enorme affaire in de media. Twee studenten met voorbeeldige 'beweeglijkheid van geest' hadden het Utrechts Nieuwsblad ingelicht. Nog diezelfde middag werden directie en gezagsgetrouwe docent door de voltallige school ter verantwoording geroepen in een algemene vergadering, waaraan trouwens ook driftig door de brave lichting '66 werd meegedaan. Voor het eerst haalde de directie bakzeil tegenover de studenten en de met hen sympathiserende docenten; het zou zeker niet voor het laatst zijn. In snel tempo volgden de rellen elkaar op.

De school voer wat dat betreft in het kielzog van de radicalisering elders — Maagdenhuis, Pedagogische Academie Beverwijk. „Wij waren relatief braaf,” herinnert een oud-student zich. „De school had nog zo weinig traditie, dat je niets omver hoefde te gooien. Eén zuchtje wind door het gebouw, en de boel lag plat.”

De problemen betroffen in eerste instantie vooral het programma, dat te schools en onsamenhangend zou zijn. Nog voordat

de eerste lichting eindexamen had gedaan, had de naar een plaatselijk etablissement genoemde Werkgroep Binnen Best een stuk geproduceerd, snel gevolgd door het rapport *Kennis is Macht*, waarin een lans werd gebroken voor het project-onderwijs en voor de vrijheid van de student zelf zijn programma samen te stellen. Vooral het idee van de totale vrijheid, gekoppeld aan een vorm van projectonderwijs waarin basiskennis niet eerst moest worden aangeleerd, was aanleiding tot onenigheid. Het curatorium stapte op en even zag het ernaar uit dat er in september 1970 helemaal geen eerstejaars zouden worden toegelaten.

Het uiteindelijke compromis met de almaar machtiger wordende Algemene Schoolvergadering ('one man, one vote'), waarbij het projectonderwijs toch van start ging, bracht maar even rust. De staatssecretaris weigerde het leerplan goed te keuren, terwijl een aantal studenten van de tweede lichting weigerde het diploma in ontvangst te nemen en valse diploma's in omloop bracht. Te midden van een steeds groter wordende commotie stapte eind 1970 de directie op, eerst adjunct Henk Schaafsma, en vervolgens Maarten Schneider na een periode van ziekteverlof. Waarnemend directeur Herman van Run, hield het maar een jaar vol.

Onder de volgende directie brak het tijdperk van 'Het Grote Huilen' aan, zoals Daan Dijkman, zelf van de tweede lichting, het ooit typeerde: radicalisering, marxisme en politisering maakten plaats voor *sensitivity training* en een ver doorgevoerd individualisme, die ook de School voor de Journalistiek tijdens het ik-tijdperk van de jaren zeventig zouden kenmerken.

De publiciteit over de school werd steeds negatiever. Sommige kranten lieten zich laardunkend uit over de kwaliteit van de studenten of wilden zelfs het gebouw laten 'uitzwavelen', andere weigerden stagiaires. Een aantal achtergrondverhalen uit die tijd, veel-

al van oud-studenten, is uiterst pessimistisch over het individualisme dat op de school heerst en de vrijheid-blijheid die in 'een mengsel van gemakzucht en ideologische meeloperij' is onttaard. In 1979 noteert NRC Handelsblad dat 'het zoveelste conflict is ontbrand': drie man van het directorium stappen op. En weer gaat het om de vrijheid, waarover inmiddels ook studenten zijn gaan morren omdat de meesten, kersvers van de middelbare school, die overduidelijk niet aankunnen.

In de jaren tachtig kwam de school langzaam in rustiger vaarwater terecht. Misschien heeft de wal het schip gekeerd, misschien was ook de noodzaak te overleven in de grote concurrentiestrijd in het hoger beroepsonderwijs een niet onbelangrijke factor. Hoe het ook zij, heden ten dage is de School voor Journalistiek en Voorlichting een van de vier journalistieke beroepsopleidingen in het land, en maakt zij met een vierjarige opleiding deel uit van de Hogeschool Midden-Nederland. De tijd dat een cursus damesbiljart op de markt van vraag en aanbod van vakken serieus kon meedingen, dat je er drie jaar kon rondlopen en gewoon weer weggaan zonder ooit iets gedaan te hebben behalve 'over jezelf nagedacht', zijn voorbij. Als je de verhalen moet geloven is alles weer even braaf als vroeger, toen na vijftig minuten de bel ging ten teken dat de les voorbij was (zoals een student van de jaren tachtig verwonderd het Schneider-tijdperk karakteriseerde).

Zeker een decennium lang is de klas van '66 in de journalistiek gezien als de enige groep studenten die 'tenminste wat geleerd had'. Hoe negatiever de publiciteit over de school, des te gunstiger leken zij daarbij af te steken. Het gevoel een bevoorrechte elite te zijn werd al tijdens de studie ingeprent door met name directeur Schneider en zijn adjunct Schaafsma. Zo'n eerste jaar schiep niet alleen een band, maar ook verwachtingen en een nauwelijks verholen gevoel van trots. Hier werd iets moois verricht, hier werd het spraakmakende deel van de toekomstige journalistiek geboren of beter, gemaakt.

„Wij hadden het gevoel een soort voorhoede te zijn,” zegt Marianne de Groot, destijds met haar zestien jaar de jongste leerling en nu adjunct-hoofdredactrice van *Libelle*. „Met de studie wisten we overal van en zouden we het allemaal voor het zeggen

Het 'Claus-incident'. Links: De nietsvermoedende prins, met achter zich (rechtsonder) Frits van der Poel, wiens weg wordt geblokkeerd door RVD-ambtenaar Van Rij. Rechts Noortje van Oostveen, achter haar stafdocent Johan Wijne. Onder: Van der Poel wordt met zachte drang uit de gevarenzone gewerkt; Wijne en zijn collega Gijs Stappershoef (rechtsachter) kijken lachend toe. De prins merkt niets.

De klas van 1966

Boven: Op werkbezoek bij de Figaro in Parijs (rechts Chrisje Brants).

Links: Uitreiking van de eerste diploma's, juni 1969. Van links naar rechts Inge Bruyns, directeur Maarten Schneider en adjunct-directeur Henk Schaafsma.

krijgen." En Ad Bloemendaal, correspondent in Israel voor Veronica, Het Parool en de regionale GPD-bladen, herinnert zich: „Wij zouden het kader gaan vormen van een nieuwe journalistieke generatie: eerst de chefs en na verloop van tijd de hoofdredacteurs." „Je kreeg zelfs wel eens het gevoel," verzucht Anne Pols, nu journaliste bij de horecabond van de FNV „dat je niet geslaagd zou zijn als je geen hoofdredacteur van de Volkskrant werd." Overigens blijkt uit eerdergenoemde enquête in het schoolblad, dat de voorkeur niet zozeer uitging naar de Volkskrant als wel naar het Parool en de VPRO. Dat ze daar niet allemaal zijn terechtgekomen mag duidelijk zijn. Maar waar zijn ze dan wel gebleven?

Om te beginnen was er ruim twintig procent afvallers: 19 van de 86 leerlingen hadden kennelijk geen puf of geen vertrouwen in de prognose, want zij verlieten in de loop van de drie jaren de school. Onder de afvallers zaten zeker niet de minsten, zoals Lars Andersson, als een van de eersten vertrokken, maar toch eindredacteur van het NOS-journaal geworden. Of Hans Hillen, die het een jaar volhield, en via NOS-journaal en voorlichting van het ministerie van Financiën thans het christelijk-democratisch deel van de bevolking in de Tweede Kamer mag vertegenwoordigen.

Vond een klein deel van de afhakers zelf de weg naar de journalistiek, een enkeling had meer creatieve ambities: één verkoos de Arnhemse toneelschool en is nu free-lance actrice, een ander oogst thans in het gevolg van de nachtburgemeester van Rotterdam succes als punkpoeet, maar schijnt de karige verdiensten te moeten aanvullen met de meer prozaïsche verkoop van stroopwafels. Een gesjeesde student journalistiek vatte het begrip spuurwerk letterlijk op en ging naar de politie school, terwijl een ander, inmiddels wel afgestudeerd als jurist, met gene zijde van de vaderlandse justitie kennis maakte.

Van de 67 afgestudeerden van de eerste lichting is op dit mo-

ment nog ruim 70 procent werkzaam in de wereld van de informatie (een kwart daarvan in de voorlichting); van de kleine dertig procent die buiten dat terrein emplooi heeft, zat overigens meer dan de helft oorspronkelijk wel bij de media. 36 afgestudeerden zitten nog steeds in de journalistiek; de overgrote meerderheid bij de schrijvende pers, een enkeling bij radio of TV. Een kwart van hen zit bij hetzelfde medium waar zij in 1969 begonnen.

Na 25 jaar zijn de hooggespannen verwachtingen nauwelijks bewaarheid. Er is op dit moment één hoofdredacteur: Louk Heskes van het Dagblad van Rijn en Gouwe, kopblad van het Algemeen Dagblad en de relatief snelst groeiende krant van Nederland. Cees Labeur heeft de vergelijkbare functie van hoofd TV-actualiteiten bij de NCRV, maar daar houdt het mee op. Of we moeten Karel Hubert noemen, destijds de op een na jongste op school, die (behalve directeur van twee BV's op het gebied van media-ontwikkeling en direct marketing) hoofdredacteur is van het blad Motor en nog vijf *sponsored magazines*. Hij heeft ongetwijfeld de vetste bankrekening van de klas van '66, maar Motor en Leasevisie zijn toch niet de namen die de heren Schneider en Schaafsma destijds in gedachten hadden.

Twee oud-leerlingen bevinden zich als adjunct-hoofdredacteur in het voorportaal van de macht. Drie brachten het tot redactiechef, één tot buitenlands correspondent en zes zijn eindredacteur. De laatste post zit bij sommige media onder die van hoofdredacteur, maar vooral bij kranten gaat het vaak om de coördinerende bureaufunctie waar sommigen zullen eindigen. Of, zoals een van hen meewarig en retorisch vroeg: „44 is een beetje te vroeg voor het eindstation, hè?" Elf van toen zijn nog steeds, of in een enkel geval weer, gewoon redacteur/verslaggever. In de laatste categorie zitten verschillende die 'liever schrijven en op reportage gaan, dan leiding geven en nooit meer een letter op papier zetten'. Naast een tweetal bedrijfsjournalisten zijn er ten slotte negen free-lancers met in sommige gevallen zeer succesvolle bureaus. Voor een enkeling is de omschrijving free-lance meer een eufemisme voor ledigheid of een marginaal bestaan. Dat laatste geldt ook voor een paar voor wie bijstand of WAO als vangnet fungeren.

Dat het brede scala aan vakken in de opleiding vooral een 'rui-

ken aan' betekende, blijkt wel uit het feit dat ruim eenderde van de afgestudeerden, soms na korte tijd in het vak, koos voor verder leren. In totaal zijn 25 van de 67 afgestudeerden een academische opleiding begonnen, met een duidelijke voorkeur voor de sociale wetenschappen. Van hen maakten vijftien de studie ook daadwerkelijk af; vier zijn inmiddels zelfs gepromoveerd en een vijfde is bezig. De doctorandussen (en een enkele meester in de rechten) zijn praktisch allen niet meer in de journalistiek teruggekeerd, maar bevinden zich in de sfeer van wetenschap en beleid. De afhakers (onder wie Jan Tromp en Max Pam, die samen aan politicologie begonnen) kwamen wel terug, daarmee ogenschijnlijk een hardnekkig vooroordeel bevestigend dat geslaagde journalisten gesjeesde studenten zijn.

„Het feit dat zovelen zijn gaan studeren, geeft zowel een onvrede met de opleiding als met de journalistiek aan,” zegt Willem Hogendoorn, die zelf afstudeerde in de culturele antropologie. In 1969 was hij overigens een van de eersten die een baan bij de TV kreeg. Bij de kersverse TROS mocht hij een heuse talkshow, *Op de man af*, maken, die hem destijds een kortstondige roem bezorgde, maar tevens grote problemen om elders in de journalistiek nog aan de slag te komen. Hij heeft uiteindelijk de ambitie vervuld die veel journalisten heimelijk koesteren: het schrijverschap. Hogendoorn is nu beter bekend als thrillerauteur en scenarioschrijver Tomas Ross.

Voorlichting en public relations mogen zich alweer enige tijd verheugen in een ongekende belangstelling en populariteit; de opleiding in Utrecht noemt zich tegenwoordig ook School voor Journalistiek en Voorlichting. Een goede neus voor een groeimarkt misschien, maar 25 jaar geleden ondenkbaar. Voorlichting was 'heulen met de vijand', slechts toegestaan — en dan nog met schamper misprijzen — wanneer men, de zestig voorbij, op de oude dag nog snel even goed geld wilde verdienen. „Het werd gezien als het lucratieve voorportaal van het bejaardentehuis,” herinnert zich een voormalig student de vrijwel algemene stemming toen. De voorlichter was de natuurlijke tegenspeler van de journalist; waar de laatste zich bekwaamde in openbaarmaken, lag voor de eerste het primaat bij verbergen.

Toch doet een vijfde deel van de afgestudeerden van 1969 het al voor zijn zestigste: dertien zijn werkzaam in, over het algemeen, de bovenlaag van deze branche. De gemeenten Amsterdam, Eindhoven en Winterswijk, de provincie Drente, het ministerie van Landbouw, maar ook ABN-AMRO, het Nederlands Zuivelbureau en de NAM weten zich versterkt met oud-Utrechters. Het merendeel van hen heeft korter of langer in de journalistiek gewerkt. Noortje van Oostveen bijvoorbeeld was hoofdredacteur van *Hier en Nu*-radio en redacteur/presentator van het NOS-journaal, voordat zij hoofdvoorlichting werd van de gemeente Amsterdam.

Met de vooroordelen hebben ze over het algemeen leren leven. „Dat beeld van de bootafhouder is ook achterhaald,” weet Marinus Potman, hoofdredacteur van Radio Oost voordat hij Wim Meijer in Drente ging bijstaan. „Het is een ballon die ergens onderweg is doorgeprikt. Je hebt mensen die deugen en mensen die niet deugen. Wat dat betreft verschillen journalistiek en voorlichting niet echt.”

Met z'n tweeën op één kussen was voor het hoofd voorlichting van het AMC echter vragen om de spreekwoordelijke duivel. „In de journalistiek staat vrije nieuwsgaring voorop, als voorlichter moest ik steeds meer bedekken.” Als voormalige Parool-journalist had hij daar 'principiële en pragmatische bezwaren' tegen en hij stapte na vijf jaar op.

Van de 250 kandidaten die zich in 1966 voor het examen aanmeldden was een ruime meerderheid van het vrouwelijke geslacht. Van de 86 die in 1966 ook mochten beginnen waren dat nog maar 27 en uiteindelijk haalden 24 hun diploma. Op één na, die met drugs in aanraking kwam en nu in de Bijstand zit (al trekt

ook zij zich via het feminisme langzaam aan de haren uit het moeras), hebben ze allemaal een baan.

De helft zit in de journalistiek en niet zelden op de betere posities of als succesvolle free-lancer. De enige prijs die deze lichten deel viel ging ook naar een vrouw. Ineke van Kessel kreeg in 1985 de Prijs voor de Dagbladjournalistiek voor een artikelenserie over Zuid-Afrika. Inmiddels is ze als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het Afrika Studie Centrum van de Universiteit van Leiden. Eenderde van de vrouwen heeft trouwens een academische titel behaald en twee zijn gepromoveerd.

Een opmerkelijk carrièreverloop van een leeftijdsgroep die men misschien eerder bij kachel, keuken en kinderen zou verwachten; er waren er nogal bij met als vooropleiding de zo verguisde MMS. Wellicht is het een gevolg van het soort meisje dat destijds het toelatingsexamen haalde, waar een, voor vrouwen toen ongebruikelijke, belangstelling voor actualiteiten en politiek werd gevraagd — al geeft één toe de boel bij elkaar gespiekt te hebben.

Maar het is ook niet zonder problemen gegaan. Zo heeft de helft van de vrouwen de niet ongebruikelijke prijs voor een loopbaan betaald: het was kiezen tussen kinderen of een baan. Dat geldt overigens met name de vrouwen in de journalistiek. Een ander verwoordt het vaak algemene beeld bij werkende vrouwen: „Je moet veel harder werken, beter presteren, om net zo gewaardeerd te worden als je mannelijke collega's. Als je een dag ziek bent roept men al snel: zie je wel.”

Lang niet alle vrouwen hebben overigens barrières gekend; sommigen wisten de vaderlijke benadering van hoofdredacteur of chef, een voorzetting van wat ze al op school gewend waren, in hun eigen voordeel uit te buiten. Toch weet één nog hoe het op de redactie buitenland van de Volkskrant tot ver in de jaren zeventig duurde, voordat zij als eerste vrouw op buitenlandse reportage mocht. De Volkskrant, althans sommige redacties daarvan, wordt trouwens opmerkelijk vaak genoemd als vrouw-onvriendelijk — en niet alleen door vrouwen. Een ander herinnert zich: „In het begin zat ik als enige vrouw bij het Brabants Dagblad. Aan het eind van de werkdag gingen de mannen in een apart kamertje zitten moppen tappen.”

Dat de al te hoog gespannen verwachtingen van en over de groep als geheel niet helemaal zijn uitgekomen, is niet zo gek. In principe geldt wat voor iedere willekeurige groep opgaat: er zijn een paar uitschieters, een paar mislukkingen, een enkele is door drugs, drank, ziekte of criminaliteit al dan niet tijdelijk uitgeschakeld, maar het overgrote deel is gewoon, gemiddeld aan de slag.

De klas van '66 lijkt wel het kader van een nieuwe generatie journalisten te hebben opgeleverd, maar zeker niet de voorhoede. Initiators van de onthullingsjournalistiek (Feike Salverda) of het reisverslag als *document humain* (Lieve Joris) komen uit latere jaargangen, al vormen ook zij relatieve eenlingen tussen de honderden journalisten die de Utrechtse school inmiddels heeft afgeleverd. Er zijn uit '66 enkele spraakmakende namen, zoals Jan Tromp (de Volkskrant), Marjolijn Uitzinger (free-lance, maar bekend van *radio en tv*) en columnist Max Pam, een deel geniet bekendheid in eigen kring en een klein deel bevindt zich in de marge van de *hangers on*. Het merendeel vertoeft in de gearriveerde positie waar professionalisme en vakbekwaamheid gepaard gaan aan het wachten op het gouden horloge met inscriptie. Op de beroepenladder is de journalist de pastoor en de onderwijzer inmiddels voorbij; maatschappelijk gezien is hij, ondanks de school voor de journalistiek, nog steeds een degelijke middenmoter. ■

Chrisje en Kees Brants zijn beiden van de lichte 1966 van de School voor de Journalistiek. Chrisje Brants is wetenschappelijk medewerkster strafrecht in Utrecht; Kees Brants is wetenschappelijk medewerker communicatiewetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam.